

VIKTIMOLOŠKO DRUŠTVO SRBIJE

Victimology Society of Serbia

SAOPŠTENJE ZA JAVNOST POVODOM 22. FEBRUARA - EVROPSKOG DANA ŽRTAVA

Povodom ovogodišnjeg obeležavanja **Evropskog dana žrtava**, Viktimološko društvo Srbije želi da skrene pažnju javnosti na značaj zakonodavnih reformi za žrtve, kao i na nužnost dosledne primene zakona i promene prakse u oblasti prevencije i reakcije na sve vrste kriminaliteta, a posebno na nasilje u porodici i druge oblike rodno zasnovanog nasilja.

Dug put zakonodavnih reformi vezanih za unapređenje položaja žrtava u Srbiji počeo je 2002. godine kada je nasilje u porodici propisano kao krivično delo, a nastavljeno 2005. kada su u Porodični zakon unete mere zaštite od nasilja u porodici. Silovanje u braku je po prvi put inkriminisano 2002. godine, a izmene koje su stupile na snagu usvajanjem Krivičnog zakonika 2005. donele su nov koncept definisanja radnje izvršenja silovanja i drugih seksualnih delikata, jednaku pravnu zaštitu za žrtve svih oblika seksualnog nasilja, bez obzira na pol, seksualnu orijentaciju i odnos sa učiniocem, i strože kažnjavanje za seksualne delikte, posebno kada su izvršeni prema deci i nemoćnim licima. Krivično delo trgovine ljudima je uneto u Krivični zakonik Srbije 2003. godine. Izmene krivičnog zakonodavstva iz 2016. rezultirale su novim inkriminacijama: proganjanje, polno uznemiravanje, sakaćenje ženskog polnog organa, prinudno zaključenje braka, kao i pooštavanjem propisanih kazni za krivična dela koja su od značaja za zaštitu žena od nasilja.

Značajan napredak u obezbeđivanju blagovremene zaštite žrtava nasilja u porodici i drugih krivičnih dela sa elementima nasilja načinjen je usvajanjem Zakona o sprečavanju nasilja u porodici, koji je počeo da se primenjuje 2017. godine. Ovaj zakon ima za cilj da osigura efikasnu prevenciju nasilja u porodici i hitnu, blagovremenu i delotvornu zaštitu i podršku žrtvama. U tom cilju, na nivou svih osnovnih javnih tužilaštava u Srbiji obrazovane su grupe za koordinaciju i saradnju u koje ulaze predstavnici osnovnih javnih tužilaštava, policije i centara za socijalni rad. Formiranjem grupa je unapređena komunikacija i saradnja nadležnih organa i ustanova u cilju blagovremene i efikasnije zaštite žrtava nasilja u porodici.

Ističemo da su zakonske odredbe o žrtvama u Srbiji danas u velikoj meri u skladu sa međunarodnim standardima, uključujući *Direktivu Evropske unije o uspostavljanju minimalnih standarda o pravima, podršci i zaštiti žrtava kriminaliteta* (Direktiva 2012/29/EU). Međutim, uprkos pozitivnim promenama na zakonodavnom nivou, žrtve još nisu dovoljno zaštićene, kako od sekundarne viktimizacije, tako i od ponovne viktimizacije. Istovremeno, stručnjaci, posebno oni koji rade na sprečavanju i suzbijanju nasilja u porodici, suočavaju se u praksi sa brojnim izazovima: nedovoljan broj zaposlenih, veliki broj predmeta koji se razmatraju, nedostatak obuka i stručne podrške, neujednačeno postupanje nadležnih organa. Takođe, još uvek ne postoji centralna evidencija o nasilju u porodici, ali i drugim vidovima kriminaliteta, što bi olakšalo saradnju i postupanje, ali i praćenje primene zakonskih rešenja u praksi.

Podsećamo da je **u 2022. godini 26 žena ubijeno od strane svojih muževa ili partnera, a čak šest u prvih sedam nedelja 2023. godine**, dok je broj povređenih žena daleko veći. Veliki broj žena i dece je doživeo neki vid seksualnog nasilja, uključujući silovanje. Brojne osobe su bile izložene trgovini ljudima, proganjanju, različitim oblicima diskriminacije, imovinskim i drugim krivičnim delima. **Zato podsećamo da se ne zaboravi!** Pre 10 godina svirepo je ubijena **Dr Stela Gudelj (1987-2013)** od strane svog partnera. Uspešna mlada lekarka, svestrana i humana osoba ubijena je u svojoj 25 godini.

Povodom 22. februara - Evropskog dana žrtava - sećamo se Stele i svih drugih žrtava.

Pozivamo državne organe i institucije, organizacije civilnog društva i nezavisna tela da svi zajedno, kroz doslednu i koordinisanu primenu zakona, utičemo na promenu prakse i da ne dozvolimo da nasilnici ubijaju i povređuju naše kćerke, majke, drugarice i prijateljice, kao i druge građane/ke Srbije.

VIKTIMOLOŠKO DRUŠTVO SRBIJE

Victimology Society of Serbia

Evropska pomoć žrtvama (Victim Support Europe VSE <https://victim-support.eu/>) obeležiće Evropski dan žrtava 20. februara 2023. događajem „Postizanje bezbedne pravde za žrtve kriminaliteta“ u Pres klubu Brisel Evropa. Pre 33 godine, 12 organizacija za podršku žrtvama okupilo se da formiraju organizaciju *Evropska pomoć žrtvama*. Iste godine su 22. februar proglasili Evropskim danom žrtava. **Njihova vizija bila je Evropa ujedinjena u svojim naporima da pomogne svakoj osobi koja je postala žrtva.**¹

Viktimološko društvo Srbije-VDS (<https://novisajt.vds.rs/>) je nezavisno i neprofitno udruženje građana, osnovano 12. novembra 1997. godine s ciljem unapređenja i zaštite prava i položaja žrtava kriminaliteta, rata, kršenja ljudskih prava i drugih oblika stradanja. U okviru VDS od 2003. godine funkcioniše služba za žrtve **VDS info i podrška žrtvama** koja je od 2004. godine članica *Evropske pomoći žrtvama*. Služba je namenjena svim žrtvama kriminaliteta i kršenja ljudskih prava i do sada je imala više od 10 000 obraćanja za pomoć žrtava (žena i muškaraca) različitih oblika kriminaliteta: nasilja u porodici, seksualnog nasilja, mobinga, proganjanja, imovinskih krivičnih dela, pretnji i drugih vidova kršenja ljudskih prava.

¹ Celo saopštenje dostupno je na <https://victim-support.eu/news/press-release-victim-support-europe-to-commemorate-the-european-day-for-victims-of-crime/>